

الله
الله
الرحمن الرحيم

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

ع ۱۴۹۴

پایان نامه جهت دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد
رشته
زبان‌شناسی همگانی

عنوان

مقایسه‌ی نظام آوایی زبان‌های کُردی و انگلیسی
خصوصیات زنجیری و زبر زنجیری

استاد راهنما
آقای دکتر علی محمد حق شناس

استاد مشاور
سرکار خانم دکتر ایران کلباسی

نگارش
کامبیز شاوله

تابستان ۱۳۸۱

آواشناسی
زبان‌شناسی
زبان انگلیسی

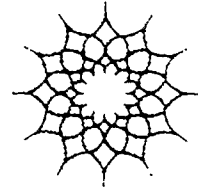
بخش زنجیری (زبان‌شناسی)

segmental Feature

بخش زبر زنجیری (زبان‌شناسی)

suprasegmental Feature

ع ۱۴۹۴

دانشگاه : پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

پایان نامه جهت دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد
رشته
زبان‌شناسی همگانی

عنوان
مقایسه‌ی نظام آوایی زبان‌های کُردی و انگلیسی
خصوصیات زنجیری و زبرزنجیری

نگارش

کامبیز شاوله

تابستان ۱۳۸۱

۱. دکتر علی محمد حق‌شناس

۲. دکتر ایران کلباسی : هیأت داوران:

۳. دکتر صفار مقدم

تقدیم به همیشه استادم
«دکتر حق شناس»

سپاسگزاری

در انجام این تحقیق از راهنمایی‌ها و توضیحات ارزشمند استادان عزیزم، آقای دکتر حق‌شناس و سرکار خانم دکتر کلباسی نهایت استفاده را نمودم و بدین سبب بر خود واجب می‌دانم که از زحمات ایشان تشکر و قدردانی نمایم. همچنین از تمامی دوستان، گویشوران، معلمان و همکارانی که مرا در نگارش و ویرایش این تحقیق یاری کردند سپاسگزاری می‌کنم. از واحد گرافیک و خدمات نشر شرکت ماد کامپیوتر مهاباد که حرف‌چینی و صفحه‌آرایی این رساله را بر عهده داشتند کمال تشکر را دارم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
ث	فهرست جداول
ج	فهرست علائم آوایی
ح	پیشگفتار
۱	فصل اول: طرح مسأله و ملاحظات کلی
۲	۱-۱. ضرورت انجام تحقیق
۴	۱-۲. فرضیه
۴	۱-۳. روش انجام کار
۵	۱-۴. مرور کارهای انجام شده
۸	فصل دوم: توصیف آوایی زبان کُردی
۱۰	۱-۲. خصوصیات زنجیری
۱۱	۱-۲-۱. همخوان‌ها
۱۱	۱-۲-۱-۱. همخوان‌های انفجاری
۲۲	۱-۲-۱-۲. همخوان‌های سایشی
۳۳	۱-۲-۱-۳. همخوان‌های انفجاری-سایشی
۳۵	۱-۲-۱-۴. همخوان‌های لرزشی
۳۷	۱-۲-۱-۵. همخوان‌های خیشومی
۳۹	۱-۲-۱-۶. همخوان‌های کناری
۴۲	۱-۲-۱-۷. نیم‌واکه‌ها

صفحه	عنوان
۴۷	۲-۱-۲. واکه‌ها
۴۷	۲-۱-۲.۱. واکه‌های پیشین
۴۹	۲-۱-۲.۲. واکه‌ی مرکزی
۵۰	۲-۱-۲.۳. واکه‌های پسین
۵۳	۲-۱-۲.۴. واکه‌های مرکب
۵۵	۲-۲. خصوصیات زیرزنجیری
۵۵	۲-۲.۱. ساختمان هجا در زبان کُردی
۵۶	۲-۲.۲. خوشه‌های همخوانی
۵۸	۲-۲.۳. تکیه
۵۹	۲-۲.۴. آهنگ
۶۱	فصل سوم: توصیف آوایی زبان انگلیسی
۶۲	۱-۲. خصوصیات زنجیری
۶۲	۱-۱-۲. همخوان‌ها
۶۲	۱-۱-۱-۲. همخوان‌های انفجاری
۷۰	۱-۱-۲.۲. همخوان‌های سایشی
۷۶	۱-۱-۲.۳. همخوان‌های انفجاری-سایشی
۷۸	۱-۱-۲.۴. همخوان‌های خیشومی
۸۰	۱-۱-۲.۵. همخوان کناری
۸۱	۱-۱-۲.۶. همخوان ناسوده
۸۳	۱-۱-۲.۷. نیم‌واکه‌ها

صفحه	عنوان
۸۷	۳-۱-۲. واکه‌ها
۸۷	۳-۱-۲-۱. واکه‌های ساده
۸۷	۳-۱-۲-۱-۱. واکه‌های پیشین
۹۰	۳-۱-۲-۱-۲. واکه‌های مرکزی
۹۲	۳-۱-۲-۱-۳. واکه‌های پسین
۹۶	۳-۱-۲-۲. واکه‌های مرکب
۹۶	۳-۱-۲-۲-۱. واکه‌های مرکب دو آوایی
۱۰۰	۳-۱-۲-۲-۲. واکه‌های مرکب سه آوایی
۱۰۰	۳-۲. خصوصیات زبر زنجیری
۱۰۰	۳-۲-۱. ساختمان هجا در زبان انگلیسی
۱۰۱	۳-۲-۲. خوشه‌های همخوانی
۱۰۴	۳-۲-۳. تکیه
۱۰۶	۳-۲-۴. درنگ
۱۰۷	۳-۲-۵. آهنگ
۱۰۸	فصل چهارم: نتیجه‌گیری: مقایسه‌ی نظام آوایی زبان‌های کُردی و انگلیسی
۱۰۹	۴-۱. مقایسه‌ی خصوصیات زنجیری زبان‌های کُردی و انگلیسی
۱۱۰	۴-۱-۱. مقایسه‌ی همخوان‌ها
۱۱۰	۴-۱-۱-۱. همخوان‌های انفجاری
۱۱۳	۴-۱-۱-۲. همخوان‌های سایشی
۱۱۶	۴-۱-۱-۳. همخوان‌های انفجاری-سایشی

صفحه	عنوان
۱۱۶	۴-۱-۱-۴. همخوان‌های خیشومی
۱۱۷	۵-۱-۱-۴. همخوان‌های کناری
۱۱۸	۶-۱-۱-۴. همخوان‌های ناسوده
۱۱۸	۷-۱-۱-۴. همخوان‌های لرزشی
۱۱۸	۸-۱-۱-۴. نیم‌واکه‌ها
۱۱۹	۲-۱-۴. مقایسه‌ی واکه‌ها
۱۱۹	۱-۲-۱-۴. واکه‌های ساده
۱۱۹	۱-۱-۲-۱-۴. واکه‌های پیشین
۱۲۰	۲-۱-۲-۱-۴. واکه‌های مرکزی
۱۲۱	۳-۱-۲-۱-۴. واکه‌های پسین
۱۲۲	۲-۲-۱-۴. واکه‌های مرکب
۱۲۲	۲-۴. مقایسه‌ی خصوصیات زبر زنجیری زبان‌های کُردی و انگلیسی
۱۲۲	۱-۲-۴. مقایسه‌ی ساختمان هجایی
۱۲۳	۲-۲-۴. مقایسه‌ی خوشه‌های همخوانی
۱۲۳	۳-۲-۴. تکیه
۱۲۴	۴-۲-۴. آهنگ
۱۲۵	فرهنگ اصطلاحات
۱۳۰	منابع

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۱۲	جدول ۱-۲: همخوان‌های زبان کُردی
۴۴	جدول ۲-۲: واج‌گونه‌های همخوانی زبان کُردی
۴۵	جدول ۳-۲: توزیع همخوان‌های زبان کُردی
۴۶	جدول ۴-۲: واکه‌های زبان کُردی
۵۳	جدول ۵-۲: توزیع واکه‌های زبان کُردی
۵۳	جدول ۶-۲: واج‌گونه‌های واکه‌ای زبان کُردی
۶۳	جدول ۱-۳: همخوان‌های زبان انگلیسی
۸۵	جدول ۲-۳: نحوه‌ی توزیع همخوان‌های زبان انگلیسی
۸۶	جدول ۳-۳: واج‌گونه‌های همخوانی زبان انگلیسی
۸۷	جدول ۴-۳: واکه‌های ساده‌ی زبان انگلیسی
۹۵	جدول ۵-۳: نحوه‌ی توزیع واکه‌های زبان انگلیسی
۹۶	جدول ۶-۳: واج‌گونه‌های واکه‌ای زبان انگلیسی

فهرست علایم آوایی

همخوان‌ها (c)

b	دولبی، انفجاری، واکدار	p	دولبی، انفجاری، بی‌واک
T	لثوی، انفجاری، بی‌واک	t	دندانی، انفجاری، بی‌واک
D	لثوی، انفجاری، واکدار	d	دندانی، انفجاری، واکدار
g	کامی، انفجاری، واکدار	k	کامی، انفجاری، بی‌واک
ʒ	پیشکامی، انفجاری، بی‌واک	c	پیشکامی، انفجاری، واکدار
ʕ	حلقی، انفجاری، بی‌واک	q	ملازی، انفجاری، بی‌واک
f	لب و دندانی، سایشی، بی‌واک	ʔ	چاکنایی، انفجاری، بی‌واک
θ	دندانی، سایشی، بی‌واک	v	لب و دندانی، سایشی، واکدار
s	لثوی، سایشی، بی‌واک	ð	دندانی، سایشی، واکدار
z	لثوی، سایشی، واکدار	s	لثوی، سایشی، بی‌واک، مفخم
ʃ	لثوی، کامی، سایشی، بی‌واک	z	لثوی، سایشی، واکدار، مفخم
x	ملازی، سایشی، بی‌واک	ʒ	لثوی، کامی، سایشی، واکدار
ħ	حلقی، سایشی، بی‌واک	ɣ	ملازی، سایشی، واکدار
h	چاکنایی، سایشی، واکدار	h	چاکنایی، سایشی، بی‌واک
ħ̣	لثوی - کامی، انفجاری - سایشی، واکدار	ç	لثوی - کامی، انفجاری - سایشی، بی‌واک
ħ̄	لثوی - کامی، زنبشی، واکدار	r	لثوی، لرزشی، واکدار
ɾ	لثوی، نزدیک‌شونده، ناسوده، زنبشی، واکدار	r	لثوی، سایشی، واکدار
ɽ	لثوی - کامی، کناری، واکدار	l	لثوی، کناری، واکدار
n	لثوی، خیشومی، واکدار	m	دولبی، خیشومی، واکدار
ŋ	کامی، خیشومی، واکدار	ɲ	دندانی، خیشومی، واکدار
w	نیم‌واکه، دولبی	ɳ	پسکامی، خیشومی، واکدار
		y	نیم‌واکه، کامی

واکه‌ها (v)

i	پیشین، بسته، کوتاه	i: , I	پیشین، بسته، کشیده
e	پیشین، بسته، کوتاه	ē	پیشین، نیم‌بسته، کشیده
a	پیشین، باز، کوتاه	æ	پیشین، نیم‌باز، کوتاه
u	پسین، بسته، کوتاه، گرد	u: , ū	پسین، بسته، کشیده، گرد
ɔ: , ō	پسین، نیم‌باز، کشیده، گرد	ɯ	پسین، بسته، کوتاه، گسترده
ʌ	پسین، باز، کوتاه	a: , ā	پسین، باز، کشیده
ə	مرکزی، نیم‌بسته، خنثی	ɒ	پسین، نیم‌باز، گرد و باز
ɜ:	مرکزی، بسته، کشیده	i	مرکزی، بسته، خنثی

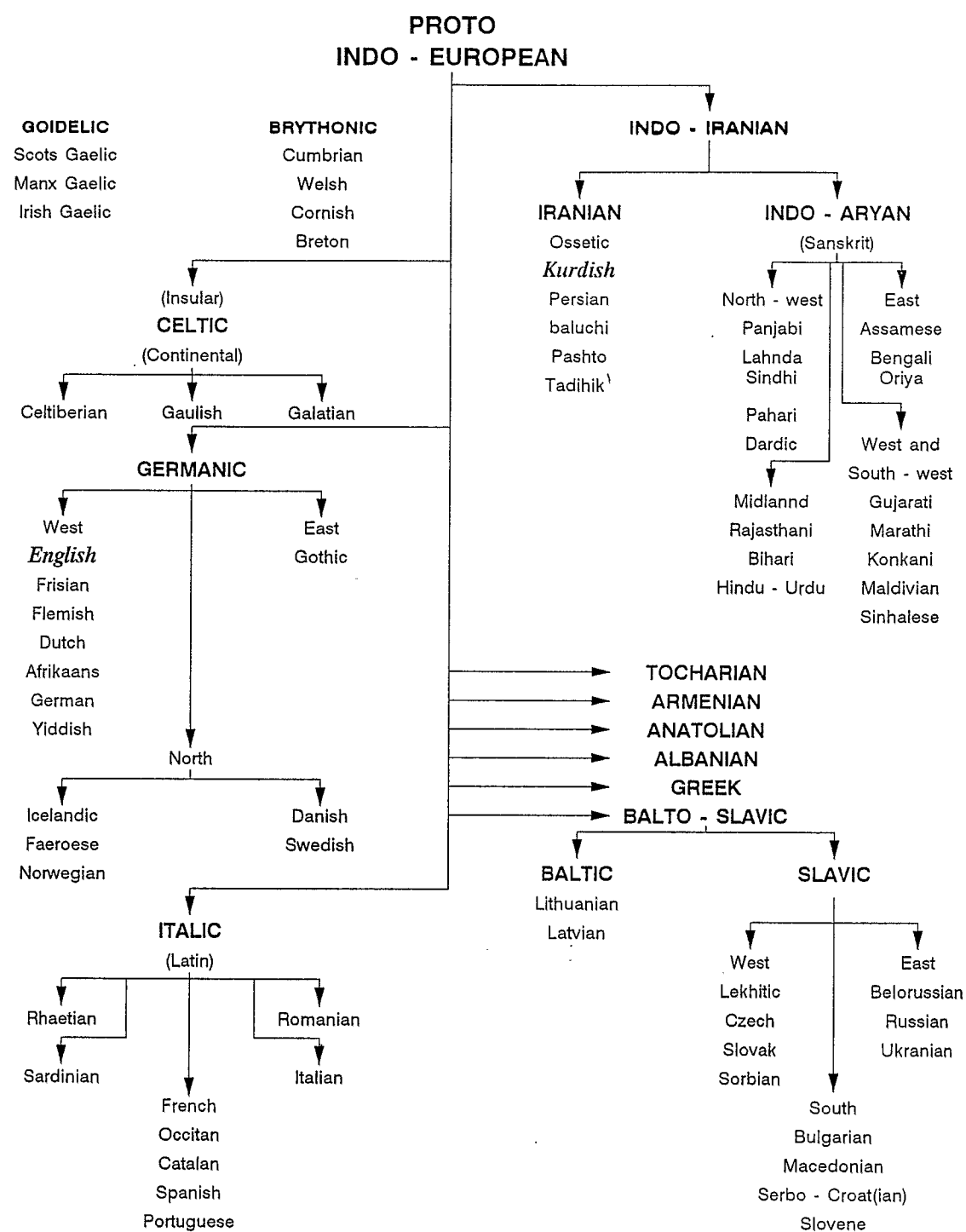
علائم زیر و زبری

p _h	نیم‌دمیده	p ^h	دمیده
p̄	بدون انجام	p̄	بدون آمادگی
v̄	خیشومی شده	p̂	گرد
ḃ	نیم‌واکرفته	ḃ	واکرفته
ʒ	شدید	ḣ	خفیف
—	دندانی	l̄	با کشش اضافی
/ /	واج‌نویسی	ˈ	تکیه
		[]	آوانویسی

چکیده

پژوهش حاضر، کوششی است در جهت بررسی نحوه‌ی تولید و کاربرد عملی آواهای زبان‌های کُردی و انگلیسی و مقایسه‌ی آنها. در این رهگذر، ابتدا نظام آوایی زبان کُردی در دو سطح زنجیری و زبرزنجیری به طور کامل بررسی می‌شود. در مبحث مذکور به علت عدم وجود منابع کافی، بیشتر اتکا بر صحبت گویشوران و بررسی‌های شخصی است. در ارائه‌ی مثال‌ها سعی بر این است که نمونه‌ها از زبان محاوره‌ای مردم و حتی‌الامکان از واژه‌های غیر قرضی زبان کُردی انتخاب شوند. سپس نظام آوایی زبان انگلیسی به تفصیل بررسی می‌شود. تحقیق در این بخش، به واسطه‌ی وجود منابع و کتب فراوان، نسبت به بخش قبل سهل‌تر و دقیق‌تر انجام گرفت. در بخش پایانی (نتیجه‌گیری) واج‌ها، واج‌گونه‌ها، بعضی فرآیندهای آوایی، ساختمان هجا، خوشه‌های همخوانی، تکیه و آهنگ گفتار در دو زبان کُردی و انگلیسی با هم مقایسه می‌شوند و وجوه افتراق و تشابه آنها در هر یک از زمینه‌های ذکر شده مشخص می‌گردد. تفاوت‌ها و تشابهات استخراج شده در این تحقیق می‌تواند به عنوان ماده‌ی اولیه‌ی پژوهش‌های آتی در زمینه‌ی آموزش زبان انگلیسی به کُردزبان‌ها مورد استفاده قرار گیرند و با مشخص کردن مشکلات زبان‌آموزان راه‌حل‌های علمی و عملی در جهت رفع آنها ارائه شود.

از آنجا که مطالعات آواشناختی همواره با دشواری و ابهام همراه است، با تمام تلاش و کوششی که برای انجام هر چه بهتر و دقیق‌تر این تحقیق بکار گرفته شد، باز هم ایرادات و اشکالاتی در آن وجود دارد. امید است در آینده با گسترش دامنه‌ی مطالعات و فعالیت‌های علمی در جهت برطرف کردن اشکالات و افزایش بار علمی تحقیق، گام‌های اساسی برداشته شود.

نمودار خانوادگی زبان‌های هندواروپایی^۱

۱ - در این نمودار تاجیکی در شمار زبان‌ها آورده شده است ولی به نظر می‌رسد تاجیکی لهجه‌ای از زبان فارسی باشد.

۲ . David Crystal, *An Encyclopedic Dictionary of Language*, London: Blakwell Reference, 1992, page 134.

فصل اول

طرح مسأله و ملاحظات کلی